

VRAAG EN ANTWOORD.

VRAAG NR. 21 van H. Collumbien

In "Ghendtsche Tijdinghen" N° 4 verscheen een artikel "'t Stond in de Krant 75 jaar geleden" van ons lid de Heer René Hespel. Daarin wordt gesproken van "een blok huizen welke de Catalognestraat, de Vier Eemersstraat en de Poeldemarkt uitmaken". Kan iemand ons vertellen waar die Vier Eemersstraat juist gelegen was? Wij hebben al enkele oude Gentse stadsplannen nagezien, maar vinden ze nergens terug.

VRAAG NR. 22 van Chr. Vandenbussche

In de Gentenaar van donderdag 17 augustus 11. blz. 11 onder de rubriek "Buiten de klassieke monumenten is er in Gent nog veel te zien" wordt melding gemaakt dat een Japans statisticus naar Gent kwam om het geboortehuis van Quetelet te zien maar niemand kon hem aan Quetelet helpen. "Even voorbij de Sint-Niklaaskerk in het begin van de huizenrij vertelt een bronzen gevelplaat met het reliëfbeeld van de geleerde wis- en sterrekundige, dat hij in dit winkelpand, lang een bekende hoedenzaak, geboren (1796) en ook getogen is tot hij in 1819 aan de pas opgerichte universiteit van de stad als eerste doctor in de wetenschappen promoveerde...". Kan iemand ons iets meer vertellen omtrent deze Quetelet en zijn geboortehuis.

Antwoorden, waarvoor onze oprechte dank, sturen p.a. Rabotstraat 10 9000 Gent.

ANTWOORD OP VRAAG NR. 18 van Mevr. R. De Porre

- door Prof. Dr. A. Van Elslander.

Omtrent Hippoliet Van Peene kan ik U verwijzen naar de bijdrage in het Jaarboek van "De Fontaine" 1960, blz. 128 waar, volgens gegevens van het Gentse Stadsarchief der bevolkingsregisters vermeld wordt dat Hippoliet Van Peene bij de telling van 1 januari 1841 in de Peperstraat 3 (nu vermoedelijk nr. 9) woonde, en er blijkens de Wegwijzer van Gent nog in 1846 verbleef, maar bij de telling van de bevolking in 1847 naar de Wijngaardstraat 12 was verhuisd. Deze gegevens komen voor in een bijdrage van ADA DEPREZ, De Vlaamse Leeuw. Feiten en Stemmingen uit de jaren 1840-1848, in vermeld jaarboek verschenen.

- door M. Van Wesemael.

Een niet alledaagse vraag, dacht ik, die onze sympathieke "vraagsteert" daar komt te stellen. Om goed te zijn had ze wel mogen verduidelijken IN WELK JAAR ze de dokter had willen raadplegen, want de man schijnt geen liefhebber geweest te zijn van uitgesproken zittend werk. Oordeel zelf maar.

Na aan de Leuvense Universiteit zijn diploma behaald te hebben kwam Hippoliet van Peene zich te Gent vestigen. Dat gebeurde in 1835 (hij was op dat ogenblik 24 jaar). Heel lang heeft hij echter aan de Twaalfkamerenstraat 37 niet gewoond, want na 2 jaar ging hij reeds zijn tenten opslaan aan de Begijnengracht 68. In 1839 ging hij een paar passen verder wonen, namelijk aan de Peperstraat 3. Hier zou

hij het waarachtig enkele jaren uithouden en zich meteen aan het schrijven zetten. Het blijspel met zang Keizer Karel en de Berchemsche Boer, het historisch drama Jacob van Artevelde; het burgerlijk drama Everaerd en Suzanna; en... niet te vergeten de tekst van De Vlaemsche Leeuw, kwamen daar tot stand.

In 1848 komen we hem tegen in de Wijngaardstraat 12. Waarom hij in deze volksbuurt geen wortel schiet ontgaat mij volkomen. Hoe dan ook, van '50 tot '53 verblijft hij in de heel wat burgerlijke Savaanstraat. In nummer 37. 't Is hier dat hij de bekende kluchten Adam en Eva; De Weerwolf; Negenennegentig Beesten en een Boer schrijft.

Een eerbiedwaardig aantal stukken (in het geheel staan er een zestigtal op zijn naam) zal hij weeral op een ander adres uit zijn nijvere pen laten vloeien: Ketelvest 23. Ik noem maar Twee Hanen en een Henne; Tamboer Janssens; De Vrouw die haar Man doet herbakken; Jellen en Mietje.

Van Peene overleed op 19 februari 1864 en werd zoals men weet ter aarde besteld op de Zuiderbegraafplaats, beter bekend als Kerkhof van de Heuverpoort. Wat velen echter niet schijnen te weten, zelfs de luidruchtigste Vlaamse Leeuw-zangers niet, is dat zijn grafmonument er meer dan triestig uitziet. Ware het niet dat het personeel het omringend haagje zorgvuldig onderhoudt, de Vlamingen zouden alle redenen hebben om zeer beschaamd te zijn. Want van de talrijke teksten die op de vier wanden aangebracht zijn is alleen maar dat leesbaar dat men 40 jaar na Van Peene's dood in de steen beitelde: Hier ligt ook begraven zijne echtgenote We H. Van Peene geboren Virginie Miry 1807-1902.

ANTWOORD OP VRAAG NR. 19 van Ir. R. Roels

- door M. Steels

We ontlene aan het artikel "Coup d'oeil historique sur le marché du Vendredi" door Prof. H.G.Moke (in Messenger des sciences, 1861) het volgende: Sedert 1600 stond in het midden van de Vrijdagmarkt een triomfkolom met het standbeeld van Keizer Karel, dit op verzoek van Albrecht en Isabella, maar uitgevoerd op kosten van de stad Gent. Rond 1775 waren kolom en beeld in verval. Het monument werd herbouwd; oorspronkelijk was dit 43 voet hoog; thans 50 voet. Na de eerste bezetting van de stad door de Franse troepen werd het Standbeeld van Keizer Karel omvergehaald (13 november 1792); op 26 november 1792 werd plechtig de vrijheidskolom geplant. Met de terugkeer van de Oostenrijkers zou deze boom reeds verdwijnen. Het artikel van H.G.Moke is geïllustreerd met een drietal gravures waaronder een met de triomfkolom. We verhopen binnenkort deze gravure te kunnen publiceren in ons blad.

- door Jo Van Waesberghe

Uit het artikel van Roger d'Extéyl in: Toerisme in Oost-Vlaanderen, 14e jg. nr. 4 juli-aug. 65: ... Want ook anderen hebben daar op voetstuk of sokkel geprikt. In de eerste plaats en wel het langst Karel V. Het beeld, opgericht in 1599 bij de Blijde Intrede van de aartshertogen Albrecht en Isabella, stond op een 12 meter hoge kolom. Met welke geestdrift het oprichten geschiedde wordt wel duidelijk wanneer men weet dat de Gentenaars op het voetstuk hadden gegrift: "Hier liggen begraven de vrijheden van de stad". Het beeld, gemaakt van verguld hout, werd door de tand des tijds aangevreten en tweemaal hernieuwd....

- door M. Van Wesemael

Ter gelegenheid van de Blijde inkomst van de Aartshertogen Albrecht en Isabella hadden te Gent luisterrijke feesten plaats die 6 dagen duurden: van 28 januari tot 2 februari 1600.

Een van de feestelijkheden bestond uit de plechtige onthulling van een monumentale zuil opgericht op de Vrijdagsmarkt, zuil die bekroond was met een standbeeld van Keizer Karel, de grootvader van Isabella. Het piedestal en de zuil waren gemetseld in rode baksteen. Het houten beeld (9 voet hoog) was het werk van de Antwerpse "beeldesnydere" Robert de Nole. Het geheel had een hoogte van 42 voet of + 12,5 m. De 4 zijden van het voetstuk droegen latijnse opschriften.

Meer dan eens diende het beeld ofwel hersteld ofwel vernieuwd te worden. Op zekere dag van het jaar 1688 zorgde het zelfs voor frontpaginanieuws toen een zwerm bijen zich erop kwam neerstrijken om er was en honig te deponeren:... ter causen van honigh ende wasch ghevonden inde statue van Keyser Carel op de Vrydaghermerct (Stadsrek. 1688/89, fol. 199).

Het gedenkteken werd in 1775 volledig vernieuwd. Het geheel mat ditmaal 50 voet (+ 15m) en zou 56823 pond of 24433 kg gewogen hebben. Op te merken valt dat het beeld uitgevoerd was in verguld geslagen koper om het verrotten van het hout tegen te gaan. Van dit beeld wordt een verkleinde repliek bewaard in het Bijlokemuseum. P.J.Goetghebuer maakte van het monument een gravure die opgenomen werd in C.L.Dierickx, Mémoires sur la Ville de Gand, Gent, 1815, dl. II, tegenover blz. 141. Een verkleinde reproductie vindt men in Fr. De Potter, De Vrijdagsmarkt te Gent, Gent, 1896, blz. 91 en op andere plaatsen.

Helaas zou het Keizer Karel en zijn zuil niet gegund zijn hun zilveren jubileum te vieren aangezien het Frans soldateska op 18 november 1792 kolom en beeld met behulp van 12 paarden omvertrok.

De grondvesten van het monument die reeds voor 1600 gediend hadden om de tribune te dragen die ter gelegenheid van het houden van tornooien en andere spelen opgetimmerd werd, dienden naderhand voor het oprichten van een Vrijheidsbeeld (Statue des Droits de l'Homme), van de Departementale Kolom met het beeld van de Romeinse oorlogsgodin Bellona, van het standbeeld van Koning Willem I, last but not least van dat van Jacob van Artevelde.

Zie behalve de geciteerde werken:

Pr. Claeys, Les statues du Marché du Vendredi, La Flandre Libérale, 5 en 12 oktober 1903 of Pr. Claeys, Les Monuments de la Ville de Gand; Pierre Kluyskens, Keizer Karel's (sic) Beeld op de Vrijdagmarkt (resic) Gentenaar, datum niet bekend;

Staf Hapke, De Vrijdagsmarkt, De Stad Antwerpen, met tafereel zuil en Uten Hovesteen, datum niet bekend;

Justus Billet, Politije Boek, Stadsarchief.

- door H. Collumbien.

Het standbeeld van Keizer Karel op de Vrijdagmarkt waarvan sprake, was het 3e in zijn soort.

Het eerste, een houten borstbeeld op kolom, van de hand van Robert Collins de Nole, was ingehuldigd bij de Blijde Intrede van Albrecht en Isabella in 1600. In 1662 viel het hoofd er af: rot.

Het tweede van G. Picq tuimelde er af in 1717, maar werd teruggeplaatst na herstelling. Het verdween definitief in 1774.

Het derde, van J. Allaert, kwam er in 1779 maar werd in 1792 omvergetrokken door de Franse Republikeinen, daarbij geholpen door enkele Gentse sans-culotten. Deze standbeelden stonden op de plaats waar nu onze Jacob prijkt.

- door J. Somers

Voor het eerste gedenkteken van Keizer Karel legde Jacob de Langhe, hoogbaljuw van Gent, op 22 september 1599, ongeveer 40 jaar na het overlijden van de keizer, de eerste steen, nl. voor een zuil van 43 voet of iets meer dan 13 m. hoog, waarop enkele maanden later een beeld van de Keizer werd geplaatst, in hout gesneden door de Antwerpenaar Robrecht de Nole.

Dit beeld verloor echter vlug zijn verguldsel, vermolmde en in 1662 viel het in stukken aan de voet van de zuil. In de 17de eeuw werd door enkele aanhangers van Keizer Karel besloten een nieuw eiken beeld op de Vrijdagmarkt te plaatsen. De Gentse beeldhouwer Goorik Picq vervaardigde het naar een portret door Titiaan, die de keizer had uitgebeeld met de kroon op het hoofd, de scepter in de rechterhand en de mantel wijd open op het prachtig verguld harnas.

Het werd in 1664 op het voetstuk geplaatst doch tijdens een grote storm, die in 1717 over de stad woedde, tuimelde het samen met een deel van het voetstuk, naar beneden. De beeltenis zelf werd echter maar licht beschadigd en in oktober kon de markies van Prié, onder het Oostenrijks bewind, het beeld opnieuw inwijden.

Het verweerde echter ook en vermolmde en gans het gedenkteken werd in 1775 afgebroken en vervangen door een voetstuk waarop een derde beeld zou geplaatst worden. Op deze zuil stelde men, in afwachting van het beeld, de schets van het kunstwerk, een geschilderd plat stuk hout. In 1779 was het beeld klaar en werd het op het voetstuk geplaatst, maar toen de Franse republikeinse legers de stad binnentrokken haalden zij het beeld omver en lieten het door de opgehitste bevolking, een koord om de hals, door de straten van de stad sleuren.

Dit was het einde van de standbeelden van Keizer Karel op de Vrijdagmarkt.

Gelezen in "Gentse kanttekening" Het Laatste Nieuws.

- door Mej. P. D'Haen

Uit het artikel van Roghes "Up Vrydagsmarckt" in Vooruit, datum niet bekend. ...In 1775 moest het beeld volledig vernieuwd worden. Het werd ingehuldigd "onder het geschal van Timballen en Trompetten en van verscheyde andere musicale instrumenten". Dat de Gentenaars in het algemeen en de omwonenden van de Vrijdagmarkt in het bijzonder bitter weinig respekt aan de dag legden voor het monument, blijkt uit een ordonnantie van 6 oktober 1784, waarin wordt gezegd dat:

"...Ende vermids men geïnformeerd is, dat eenige persoonen zich zo verre vervoorderen van te werpen met Steenen ende Vuylighèid nae het Stand-Beeld van Keyzer Karel den V, ende dat men bovendien bevind dat aan de Traillen waermede het Stand-Beeld omringeld is, dagelyks gehangen worden Wolle, Lyne ende andere Effecten"...

Dit alles...

"Op pene van gecolloqueert te worden in Gevangenis dezer stad voor den tyd van 14 dagen te water en te broode, ende bovendien te incurreren de Boete van vijf Carolus Guldens".

ANTWOORD OP VRAAG NR. 20 van Ir. R. Roels

- door H. Collumbien.

J.B. Poelman was de drukker van het bisdom.

Hij gaf "Le Courrier de la Flandre" uit: Journal religieux, politique, littéraire et commercial.

- door H. De Kezel

Deze vraag is niet genoeg gepreciseerd om nauwkeurig beantwoord te worden. Poelman is immers een gans drukkersgeslacht waarvan velen hun voornaam met een "J" begint. Zo was er een Jean-Baptist, vader, Jean-Baptist, zoon, een Jean-Antoin, Jozef Bernard, Jean Pierre, enz. Steller zal alle preciese gegevens vinden in "Bibliographie Gantoise" door Ferdinand Vanderhaegen dl. IV en VI.

Hij raadplege ook de inhoudstafel van dl. VII op blz. 244

Vooral interessant is de "Généalogie de la Famille Poelman" in dl. IV blz. 326 en 327.

* * * * *

VARIA

- Uit de kranten vernemen wij dat de Plantsoendienst opdracht kreeg van het Ministerie van Openbare Werken een ontwerp te maken voor het aanplanten van bomen langs de Nieuwe Vaart en de Gasmeterlaan. Goed! Daar zijn wij blij mee. Maar was het nodig dat wij daarvoor instructies kregen van Brussel? Hadden wij dat zèlf niet kunnen uitvinden?

H.C.

- Van de hand van Hachez verscheen in "De Tok" 62e jg, april 1972, nr. 2 onder de titel "Gent in het Meervoud" een interessant artikel handelend over de naam Gent o.a. als naam van een vogel "Jan van Gent", als naam voor herbergen o.m. op de Koornmarkt, vroeger ook de "Maagd van Gent" in de Geernaartstraat te Brugge en als plaatsnaam o.m. Gent in Frankrijk en in de Verenigde Staten.

- Gidsenbond van Gent en Oost-Vlaanderen.

Op 30 september 1972 "Honderd jaar Sint-Amansberg". Samenkomst Gemeentehuis Sint-Amansberg. Aanvang om 15 u.

Deelname in de kosten 10,- F per persoon ter plaatse te vereffenen.

- Avonden in begijnhof te Sint-Amansberg.

Ter gelegenheid van de eeuwfeestviering van de gemeente Sint-Amansberg op zaterdag 23 en 30 september van 19 uur tot middernacht "Avonden in het Begijnhof".

GENT IN DE SPIEGEL VAN DE DAGBLADEN

=====

1. Omtrent de herstelling van het Gentse Belfort leze men de Gentenaar van 27.7.72 blz. 6 en Vooruit van 2.8.72 blz. 4
2. Wie iets meer wil weten wat in Gent al dan niet bij Koninklijk Besluit als monument of landschap geklasseerd werd, leze de Gentenaar van 4.8.72 blz. 6
3. Van de 256 buurtedekeningen 100 jaar geleden, blijven er nu nog slechts 54 over. Meer hierover in Vooruit van 5/6 aug. 72 blz. 8.
4. Begin oktober zullen een hondertal werken tentoongesteld worden in het Museum voor Schone Kunsten van Albert Bartsoen, zie Vooruit van 5/6 aug. 72 blz. 7
5. "Honderd jaar geleden werd 's Gravensteen door Stad verworven", in: Vooruit van 7 aug. 72 blz. 4
6. Op 9 aug. 72 was het 125 jaar geleden dat de trein Antwerpen-Gent voor het eerst reed. Opmerkenswaardig is dat de trein in 1847 de ongeveer 60 km. aflegde in minder dan een uur en een half en in 1972 doet de trein er nog steeds een 1u 10 tot 1u 20 over! zie Het Volk van 9.8.72 blz. 10.
7. Het onverwachte overlijden van Prof. Dr. Jan Dhondt betekent niet alleen voor de geschiedenis maar ook voor de heemkunde een groot verlies. Het is inderdaad zo dat deze uitzonderlijk begaafde historicus in een aantal interessante bijdragen gepoogd heeft baanbrekend werk te verrichten voor de plaatselijke geschiedenis. Wie meer over deze eminente historicus en zijn betekenis wenst te weten leze: De Gentenaar van 24.8.72 blz. 10; Herman Balthazar en Helmut Gans in Vooruit van 26.27 aug. 72 "Jan Dhondt, baanbereider hedendaagse geschiedenis"; Herman Balthazar "In memoriam Prof. Dr. Jan Dhondt" in Links, 14e jg nr. 39, 2 sept.72.

* * * * *

BIBLIOGRAFISCHE SPROKKELINGEN

=====

1. Het Jaarboek 1969-1970 van De Fontaine is enkele weken geleden verschenen. Het dubbelnummer telt 307 blz. en is te verkrijgen tegen de prijs van 250 F per exemplaar. Het bedrag dient gestort te worden op PR 301710 van de "Soevereine Hoofdkamer van Retorica De Fontaine" te Gent. Administratie: J. Haeckman, Bromeliastraat 20, 9110 Sint-Amandsberg.
2. Armand Boni, De "Onvoltooide" van Gent (Prijs 175 F).
Op een levendige historische achtergrond tekent Armand Boni het leven van JACOB VAN ARTEVELDE, die gedurende zeven jaar de felle, onstuimige en sterke leider was van de stad Gent, waarvan zijn vriend SIMON DE MIRABELLO een nieuw Florence wilde maken.

Doch de "Vlaamse Welfen en Ghibellijnen zijn driftiger dan de onze", erkent Mirabello, en het experiment Florence was in Gent dan ook failliet gegaan. Niet alleen moet Jacob rekening houden met de eigengereide wevers en volders van Gent, maar hij mengt zich nog in de buitenlandse politiek wanneer hij tegen Frankrijk toenadering zoekt met Engeland. Zijn huwelijk met Kateline, die van het ene uiterste in het andere verviel en een paar maanden na zijn dood hertrouwde, was zeer bewogen. Tenslotte raakt hij betrokken in de religieuze conflicten van zijn tijd. De dramatische dood van Jacob harmonieert wonderwel met zijn bewogen leven: terwijl hij de menigte toespreekt, treft een pijl hem in zijn bovenarm. Wild trekt hij hem eruit en schreeuwt: "Mijn volk, mijn arm Gentse volk... heb ik dit dan verdiend!". Boven de kreten van de losgebroken menigte weergalmt het geluid van Klokke Roeland, terwijl Jacob van Artevelde sterft. P. d'Alviella

3. V. SPEECKAERT, Geschiedenis van Gent, 8e vervolg, in: Onze Dekenijen, nr. 5, sept- okt. 1972, blz. 1-2.
4. Prof. P. Kluyskens, Uit het Groot Prentenboek van 's Gravensteen, in: De Gentenaar van 7 aug. 72 blz. 8; 14/15 aug. 72 blz. 8; 22 aug. 72 blz. 9; 5 sept. blz. 8
IDEM, Bij een in Memoriam Lucie Jacquart, De Gentenaar, 14 sept. 72 blz. 8

* * * * *

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

=====

- 1872-1972. Honderd jaar gemeenschapsleven op de St. Jozefsparochie te Gent, 8°, 70 pp., ill., plan.
- A. VERBEKE & Dr. J. DECAVELE, Gent in oude prentkaarten, Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1972, 8°, 156 pltn.
- Dr. P. ROGGHE, Eeklose Reuzen, reuzinnen en reusjes, overdruk: Appeltjes van Meetjesland, XXII (1971), 8°, 4 pp.
- IDEM, Eeklose Heiligen en Beschermheiligen, overdruk: Appeltjes van het Meetjesland, XXII (1971), 8°, 4 pp.
- IDEM, Een eeuw Eeklo (1830-1930) Proeve van Sociaal-economische geschiedenis, Overdruk: Appeltjes van het Meetjesland, XXII (1971), 8°, 95 pp., ill.
- IDEM, De beruchte Familie de Ketelboetre te Eeklo, Overdruk: Appeltjes van het Meetjesland, XXII (1971) 8°, 4 pp.
- IDEM, De eerste protestanten te Eeklo; Overdruk, Appeltjes van het Meetjesland, XXII (1971) 5 pp.
- IDEM, Angelus Bernard Van Han, Overdruk: Appeltjes van het Meetjesland, XXII, 1971, 8°, 5 pp.
- IDEM, Heelmeesters te Eeklo, Overdruk, Appeltjes van het Meetjesland, XXII (1971), 8°, 4 pp.